

Prins Mauritsstraat 17, 4141 JC Leerdam, Postbus 75, 4140 AB Leerdam

T +31 345 63 96 96 W rps.nl

NATUURTOETS VOORMALIGE KIPPENSCHUREN PARALLELWEG 39 - LEERDAM

opdrachtgever
contactpersoon

Gemeente Leerdam
mevrouw Van den Dungen

RPS advies- en ingenieursbureau bv
projectnummer
projectleider
auteur
kenmerk
datum
aantal pagina's
versie

NC14120108
J.J.M.M. Hakkens
S.D.M. Tummers

10 november 2014
22 pagina's (excl. bijlage)
1

paraaf voor akkoord:

J. Hakkens
Projectleider Ecologie

Dit rapport is vertrouwelijk. Geen enkel deel van dit rapport mag aan derden openbaar worden gemaakt zonder schriftelijke toestemming van RPS advies- en ingenieursbureau bv of van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	4
1.1.	Aanleiding	4
1.2.	Doel natuurtoets.....	4
1.3.	Flora- en faunawet in het kort	4
2.	OPBOUW NATUURTOETS	6
2.1.	Projectgebied en werkzaamheden	6
2.2.	Inventarisatie.....	6
2.2.1.	Beschikbare gegevens	6
2.2.2.	Veldgegevens beschermde soorten	6
2.3.	Effectanalyse voorgenomen werkzaamheden.....	6
2.4.	Bepaling mitigerende en compenserende maatregelen	6
2.5.	Toetsing aan Flora- en faunawet	7
3.	PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN	8
3.1.	Ligging projectgebied.....	8
3.2.	Ontwerp en werkzaamheden	8
4.	INVENTARISATIE	10
4.1.	Uitgevoerde veldinventarisatie	10
4.2.	Beschikbare verspreidingsgegevens	10
4.3.	Resultaten vleermuisonderzoek	10
4.3.1.	Gewone dwergvleermuis	10
4.3.2.	Laatvlieger	12
4.3.3.	Gewone grootoorvleermuis.....	12
4.3.4.	Conclusie vleermuisonderzoek	12
4.3.5.	Overige soorten	13
5.	EFFECTANALYSE	14
5.1.	Gewone dwergvleermuis	14
5.2.	Laatvlieger	15
5.3.	Gewone grootoorvleermuis.....	15
5.4.	Overige soorten	15
6.	MAATREGELEN.....	16
6.1.	Algemene voorzorgsmaatregelen.....	16
6.2.	Soortgerichte maatregelen gewone dwergvleermuis	16
6.3.	Voorzorgsmaatregelen rugstreeppad	18
6.4.	Opstellen ecologisch werkprotocol	18
7.	TOETSING AAN FLORA- EN FAUNAWET.....	19
7.1.	Wettelijk belang project.....	19
7.2.	Alternatievenafweging	19
7.3.	Noodzaak aanvragen ontheffing Flora- en faunawet.....	19
7.3.1.	Procedure en tijdpad ontheffingsaanvraag.....	20
8.	SAMENVATTING EN CONCLUSIE	21
8.1.	Samenvatting	21
8.2.	Conclusie	21
8.3.	Advies	21
9.	BRONNEN	22

BIJLAGEN:

1. Natuurwetgeving
2. Beschrijving te slopen gebouwen
3. Overige foto's projectgebied
4. Verspreidingskaart
5. Raadsbesluit verplaatsing bedrijf

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

Gemeente Leerdam is voornemens een aantal gebouwen te slopen aan de Parallelweg 39 te Leerdam. De sloopwerkzaamheden zijn noodzakelijk in verband met de realisatie van de nieuwbouwwijk Broekgraaf op korte afstand van het projectgebied. Het betreft het verwijderen van drie voormalige kippenschuren, een open machineschuur en een voormalige rundveestal. Naar aanleiding van een quick scan is een volledig vleermuisonderzoek uitgevoerd om na te gaan welke vleermuissoorten gebruik maken van de gebouwen en welke functie het projectgebied heeft voor deze soorten.

1.2. Doel natuurtoets

Het doel van de natuurtoets is het in beeld brengen van de beschermde diersoorten die voorkomen in het projectgebied. Informatie hierover is noodzakelijk, omdat op deze wijze getoetst kan worden of voor de voorgenomen ingreep ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. Ook kunnen aan de hand van de verkregen informatie, indien nodig, compenserende en/of mitigerende maatregelen worden voorgesteld.

Bij ruimtelijke ingrepen zoals de sloop van gebouwen moet worden getoetst of er sprake is van strijdigheid met de Nederlandse natuurwetgeving. Bij dit project hoeft alleen rekening te worden gehouden met de Flora- en faunawet (zie ook bijlage 1). De Natuurbeschermingswet is hier niet van toepassing omdat het projectgebied niet in of nabij een Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied ligt. Het projectgebied ligt ook niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur.

Dit rapport dient meerdere functies. Enerzijds wordt in dit document verslag gedaan aan de initiatiefnemer (Gemeente Leerdam) van het uitgevoerde onderzoek naar beschermde soorten in het projectgebied. Daarbij wordt ook aangegeven welke maatregelen en vervolgstappen genomen moeten worden voor een correcte uitvoering van het project. Anderzijds bevat dit rapport de ecologische onderbouwing voor een ontheffingsaanvraag bij het bevoegd gezag. Er is getracht om voor beide partijen een begrijpelijke en volledige rapportage op te stellen van de aanwezige natuurwaarden en de te verwachte effecten van de ingreep op de beschermde soorten.

1.3. Flora- en faunawet in het kort

De Flora- en faunawet is gericht op de duurzame instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. Deze wet heeft een aantal verbodsbepalingen, maar ook voorwaarden waaronder bepaalde handelingen mogen plaatsvinden. De Flora- en faunawet geeft uitvoering aan de nationale en internationale doelstellingen voor de natuurbescherming in Nederland, samen met de Natuurbeschermingswet.

De via de Flora- en faunawet beschermde soorten zijn in drie categorieën onderverdeeld:

- tabel 1 - algemene soorten,
- tabel 2 - overige soorten,
- tabel 3 - soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn of in bijlage 1 van de AMvB en vogels.

Voor soorten uit tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht zolang er zorgvuldig gehandeld wordt. Soorten uit tabellen 2 en 3 genieten een zwaarder beschermingsregime. Bij ruimtelijke ingrepen waarbij schade verwacht wordt ten aanzien van tabel 2-soorten kan in sommige gevallen volgens een goedgekeurde gedragscode gewerkt worden.

Wanneer voor tabel 2-soorten voldoende mitigerende maatregelen kunnen worden genomen om de negatieve effecten van de uitvoeringswerkzaamheden (ingreep) op beschermde soorten te voorkomen, is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet nodig. De mitigerende maatregelen

dienen dan wel duidelijk beschreven te worden in een ecologisch werkprotocol, toegespitst op het onderliggende project. Is het niet mogelijk om voldoende mitigerende maatregelen te nemen voor tabel 2-soorten, dan dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Wanneer voor tabel 3-soorten negatieve effecten niet kunnen worden voorkomen, dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Hiervoor dient een alternatievenafweging te worden opgesteld en het wettelijk belang te worden aangetoond.

2. OPBOUW NATUURTOETS

In dit hoofdstuk worden de opbouw en de inhoud van de natuurtoetsrapportage beschreven. In de volgende hoofdstukken wordt inhoudelijk ingegaan op de aspecten van onderhevig project.

2.1. Projectgebied en werkzaamheden

De ligging van het projectgebied wordt omschreven en de begrenzing wordt aangegeven op een topografische kaart. Voor de uitvoering van het project worden de verschillende werkzaamheden beschreven, waaronder de uitvoeringsperiode (planning), te hanteren materieel en een eventuele fasering in de tijd.

2.2. Inventarisatie

De basis voor de natuurtoets wordt gevormd door gegevens over het voorkomen en de verspreiding van beschermde soorten binnen het projectgebied.

2.2.1. Beschikbare gegevens

Grote delen van Nederland zijn in de afgelopen jaren reeds onderzocht op aanwezige beschermde soorten. De gegevens afkomstig van deze onderzoeken worden grotendeels gepubliceerd in boeken (soortverspreidingsatlassen), rapportages of op internet. Door deze bestaande verspreidingsgegevens te raadplegen kan inzicht worden verkregen in de aanwezige beschermde soorten in of in de directe omgeving van het projectgebied. De beschikbare gegevens dienen beoordeeld te worden op de bruikbaarheid. Verspreidingsgegevens van vleermuizen mogen maximaal 3 jaar oud zijn

De bestaande gegevens worden op uurhok (5*5km)- of kilometerhokniveau (1*1km) weergegeven. Een nadeel hiervan is dat dan nog niet met zekerheid bekend is of de betreffende soort ook daadwerkelijk in het projectgebied voorkomt (bijvoorbeeld doordat het projectgebied klein van oppervlakte is) en wat de functie van het gebied is voor deze soort. Daarnaast kan het voorkomen dat gebieden niet onderzocht zijn (of slechts op enkele soortgroepen), of dat de verspreidingsgegevens niet openbaar beschikbaar zijn.

2.2.2. Veldgegevens beschermde soorten

Inzicht in het voorkomen van beschermde soorten wordt ook verkregen door het uitvoeren van een veldinventarisatie. Met deze inventarisatie kan het voorkomen van de vleermuizen met zekerheid worden vastgesteld via directe of indirecte waarneming (sporen). Tijdens de inventarisatie wordt gericht onderzoek gedaan naar de verschillende beschermde en bedreigde soorten in het projectgebied. Hiervoor worden beschikbare, goedgekeurde en algemeen geaccepteerde inventarisatieprotocollen (voor dit project het door Gegevensautoriteit Natuur vastgestelde Vleermuisprotocol) toegepast om een volledig beeld te verkrijgen van de aanwezige soorten en de functie van het gebied voor deze soort.

2.3. Effectanalyse voorgenomen werkzaamheden

Wanneer bekend is welke soorten in het projectgebied aanwezig zijn of verwacht mogen worden, kan beoordeeld worden welke effecten te verwachten zijn door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden. Het betreft hier een beschrijving van verwachte tijdelijke effecten en/of effecten op langere termijn als gevolg van de nieuwe gebiedsinrichting.

2.4. Bepaling mitigerende en compenserende maatregelen

Negatieve effecten op beschermde soorten kunnen allereerst voorkomen worden door voorzorgsmaatregelen te nemen. Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uit te voeren werkzaamheden toch worden verwacht, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden opgesteld en nageleefd. Hiermee wordt de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd.

De mitigerende maatregelen sluiten aan op reeds opgestelde maatregelen in bestaande soortenstandaards.

2.5. Toetsing aan Flora- en faunawet

Wanneer negatieve effecten op zwaarder beschermde soorten niet voorkomen kunnen worden, moet een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Hiervoor moet duidelijk zijn wat het wettelijk belang van de voorgenomen ingreep is, de mogelijke alternatieven moeten worden afgewogen en er moet een toetsing plaatsvinden of de gunstige staat van instandhouding van de soort in gevaar komt.

3. PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN

3.1. Ligging projectgebied

Het projectgebied ligt aan de Parallelweg 39 te Leerdam in de gemeente Leerdam, provincie Zuid-Holland (kilometerhok 132-433). De te slopen gebouwen liggen in agrarisch gebied met graslanden en watergangen. Ten zuiden van het projectgebied ligt de Parallelweg en een spoorlijn (zie figuur 3.1). Ten oosten van het projectgebied ligt een bosgebied in beheer bij het Zuid-Hollands Landschap, ten noorden ligt een fietspad (Schapendijkje) met dubbele bomenrijen. De woningen (huisnummer 39 en 40) nabij de te slopen gebouwen blijven behouden. Ten noorden van het projectgebied zijn reeds nieuwe schuren en een woonhuis gebouwd (zie bijlage 3). Langs de Parallelweg staan richting het oosten nog een vijftal andere woningen. In bijlage 2 is een nadere beschrijving van de te slopen gebouwen opgenomen.

figuur 3.1: ligging projectgebied binnen de rode lijnen. Het grijze vlak geeft de ligging van de nieuw gebouwde schuren en woning (Bron kaart: CC BY 3.0 Kadaster)

3.2. Ontwerp en werkzaamheden

In het projectgebied worden 5 gebouwen gesloopt. Daarnaast wordt de aanwezige verharding rondom de te slopen gebouwen verwijderd. Na afloop van de sloopwerkzaamheden wordt het terrein ingericht als weiland. De woningen (huisnummer 39 en 40) nabij de te slopen gebouwen blijven behouden.

In figuur 3.2 is de nummering van de te slopen gebouwen weergegeven.

Figuur 3.2: nummering te slopen gebouwen.

Planning

De gemeente wil uiterlijk 1 mei 2015 starten met de sloopwerkzaamheden.

4. INVENTARISATIE

4.1. Uitgevoerde veldinventarisatie

De inventarisatie is uitgevoerd door Coen Knotters, werkzaam als ecooloog bij Veldbiologische Werken. In tabel 4.1 is weergegeven op welke dag en tijdstip de onderzoeken zijn uitgevoerd.

Tabel 4.1: Data, weersomstandigheden en tijdstip veldbezoeken

	Datum veldbezoek	Weersomstandigheden	Opmerking
1	19 mei 2014	helder, ong. 18graden bij start ong. 16°C bij einde, windstil	Avondonderzoek
2	14 juni 2014	wisselend bewolkt, ong. 16°C bij start en einde, windstil	Ochtendonderzoek
3	29 juli 2014	wisselend bewolkt, ong. 20°C bij start en einde, wind 2-3 WNW	Avondonderzoek
4	4 september 2014	onbewolkt, ong. 20°C bij start en einde, windstil	Avondonderzoek
5	9 september 2014	onbewolkt, ong. 12°C bij start en einde, windstil	Ochtendonderzoek
6	25 september 2014	wisselend bewolkt, ong. 13°C bij start en einde, windstil - windvlagen 2-3	Avondonderzoek

4.1.1. Gehanteerde inventarisatieprotocollen

Het door de Gegevensautoriteit Natuur vastgestelde vleermuisprotocol is voor het onderzoek gehanteerd. Daarnaast zijn de richtlijnen voor onderzoek op aan- of afwezigheid uit de beschikbare soortenstandaarden gehanteerd van de volgende soorten:

- gewone grootoorvleermuis;
- ruige dwergvleermuis;
- gewone dwergvleermuis.

4.2. Beschikbare verspreidingsgegevens

Via internet kan de Nationale databank Flora en fauna (NDFF) geraadpleegd worden voor vrij beschikbare verspreidingsgegevens op het niveau van uurhok (5*5km) en kilometerhok (1*1km). Rondom het projectgebied zijn waarnemingen bekend van gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

4.3. Resultaten vleermuisonderzoek

Tijdens het onderzoek zijn in en rondom het projectgebied de volgende soorten vleermuizen waargenomen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*).

In bijlage 4 is een verspreidingskaart bijgevoegd, waar op aangegeven is welke vleermuizen voorkomen en welke activiteit is geconstateerd.

4.3.1. Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is tijdens de verschillende onderzoekronden als volgt waargenomen:

Schuur 1

- Foeragerend en vervolgens wegvliegend richting schuur 2. In september zijn meerdere gewone dwergvleermuizen tegelijkertijd in deze open schuur foeragerend waargenomen.
- Uitvliegend en wegvliegend naar het oosten.

Schuur 2

- Uitvliegend zuidzijde
- Invliegend westzijde
- Foeragerend aan zuidzijde en bij de ingang
- Langs vliegend zuidzijde

Schuur 3

- Uitvliegend vanuit de voorhal van de schuur
- In- en uitvliegend aan oostzijde
- Invliegend aan oostzijde, verdwenen achter houten betimmering kopse kant gevel
- Uitvliegend vanuit westzijde schuur, vanuit gaten in de betimmering
- Foeragerend aan noordoost-, oost- en westzijde
- Foeragerend in de schuur door de hele schuur en bij de ventilatieroosters aan de westzijde

Schuur 4

- Invliegelingen (rondcirkelen) bij ventilatieopeningen
- Invliegend tussen muur en aluminiumbetimmering wegkruipend
- Foeragerend tussen schuur 4 en 5
- Foeragerend aan oostzijde
- Foeragerend in de schuur bij de ventilatieroosters aan de westzijde
- Langs vliegend aan west- en oostzijde
- Roepende mannetjes (baltsgedrag)

Schuur 5

- In- en uitvliegend aan oostzijde, vanachter betimmering
- In- en uitvliegend aan westzijde, vanachter betimmering
- Foeragerend tussen schuur 4 en 5
- Foeragerend aan de zuid- en oostzijde
- Foeragerend in de schuur bij de ventilatieroosters aan de westzijde
- Langs vliegend aan westzijde
- Rondvliegend aan oostzijde en vervolgens afdraaiend richting schuur 2
- Roepende mannetjes (baltsgedrag)

Middenterrein

- Overvliegend (deels invliegggedrag)

Rondom woningen

- Rondom nummer 39 wordt in beperkte mate gefoerageerd en is langs vliegende gewone dwergvleermuis waargenomen.

De meeste waarnemingen betreffen individuen, maar verscheidende keren zijn 2 tot 5 exemplaren per waarneming per locatie aangetroffen.

Met het onderzoek zijn aan de buitenzijde van schuur 3, 4 en 5 (kopse kanten) zomerverblijven en bij schuur 4 en 5 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aangetoond. De vaste rust- en verblijfplaatsen bevinden zich tussen muur en houten/aluminium betimmering aan de buitenzijde van de schuren. Dit type verblijfplaats is niet geschikt om te kunnen functioneren als winterverblijf, door te grote temperatuurschommelingen. Er is geen gedrag waargenomen dat duidt op een kraamverblijf. Rondom en in de schuren wordt gefoerageerd.

De open schuur 1 heeft vooral een functie als foerageergebied. De aanwezige beschutting van de schuur zorgt voor een hoog voedselaanbod. Gezien de constructie heeft deze schuur geen betekenis als vaste rust- en verblijfplaats.

Tijdens het gebruik van de kippenschuren, werden deze regelmatig intern chemisch gereinigd. Deze reiniging heeft echter geen gevolgen gehad voor de vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, aangezien deze aan de buitenzijde van de schuren zijn geconstateerd. Wellicht is de binnenruimte van de kippenschuren pas als foerageergebied in gebruik genomen, nadat de schuren hun functie als kippenstal hebben verloren en er niet meer chemisch gereinigd werd. Dit is echter op basis van dit onderzoek niet te achterhalen.

4.3.2. Laatvlieger

De laatvlieger is tijdens de verschillende onderzoeksronden als volgt waargenomen:

Schuur 2

- Langs vliegend aan de zuidzijde, op grote afstand van de schuur

Schuur 5

- Langs vliegend, op grote afstand van de schuur

Middenterrein

- Foeragerend
- Langs vliegend

Rondom woningen

- Hoog overvliegend in zuidelijke richting

Het projectgebied heeft in beperkte mate een functie als foerageergebied voor de laatvlieger. Naar verwachting betreft het een onderdeel van een groter foerageergebied.

4.3.3. Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis is tijdens de tweede onderzoeksrunde als volgt waargenomen:

Schuur 4

- Uitvliegend vanuit ventilatierooster aan de westzijde
- Foeragerend tussen schuur 4 en 5

De gewone grootoorvleermuis is dus slechts bij één veldbezoek foeragerend waargenomen. Het projectgebied heeft geen essentiële functie voor deze soort.

4.3.4. Conclusie vleermuisonderzoek

- Het projectgebied met de verschillende schuren (in en rondom de schuren) functioneert als essentieel foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. De betimmering aan de buitenkant van schuren 3, 4 en 5 biedt in totaal drie zomerverblijfplaatsen. Bij schuur 4 en 5 worden deze twee verblijfplaatsen ook gebruikt als paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Kraamverblijfplaatsen zijn niet geconstateerd, de verblijfplaatsen zijn ongeschikt als winterverblijfplaats. Dit betekent dat in het projectgebied drie zomerverblijfplaatsen aanwezig zijn waarvan twee ook als paarverblijfplaats functioneren.
- De laatvlieger foerageert incidenteel rondom de schuren, maar het projectgebied functioneert niet als essentieel foerageergebied voor deze soort. Het projectgebied ligt naar verwachting op een vliegroute van de laatvlieger tussen verblijfplaats en foerageergebied.

- De gewone grootoorvleermuis maakt incidenteel gebruik van het projectgebied om te foerageren.
- Het projectgebied heeft geen functie als essentiële vliegroute voor gewone dwergvleermuis, laatvlieger of gewone grootoorvleermuis.

4.3.5. Overige soorten

Tijdens het onderzoek ten behoeve van vleermuizen zijn ook losse waarnemingen gedaan van rugstreeppad (*Bufo calamita*), kerkuil (*Tyto alba*), ransuil (*Asio otus*) en torenvalk (*Falco tinnunculus*).

Rugstreeppad

Ten behoeve van een project ten zuiden van de spoorlijn (Nieuwbouwlocatie Broekgraaf) is de aanwezigheid van de rugstreeppad in het onderhavige projectgebied reeds vastgesteld. Tijdens de vleermuisonderzoeken is tweemaal (19 mei en 29 juli 2014) een exemplaar van de rugstreeppad waargenomen. Het projectgebied en de omgeving daarvan bieden geschikt leefgebied voor de rugstreeppad door aanwezigheid van beschutting (in de schuren), ruige vegetaties en tijdelijk open water in de vorm van regenplassen.

Kerkuil

De kerkuil is op 14 juni en 29 juli foeragerend waargenomen ter hoogte van schuur 3.

Ransuil

Ten noordwesten is nabij de nieuwe boerderij en de dubbele bomenrijen langs het fietspad (Schapendijkje) een ransuil roepend waargenomen.

Torenvalk

Op 4 september is een torenvalk foeragerend waargenomen in de open schuur 1. Mogelijk foerageerde de torenvalk in de schemering op gewone dwergvleermuis.

5. EFFECTANALYSE

De mogelijke effecten van het slopen van de schuren, zowel op de korte (tijdens de uitvoering) als op de lange termijn (na de uitvoering), worden in dit hoofdstuk per vleermuizensoort beschreven.

5.1. Gewone dwergvleermuis

Met de sloop van de schuren verdwijnen drie zomer- met twee paarverblijfplaatsen en een deel van het essentiële foerageergebied van de gewone dwergvleermuis. Doordat de schuren geen functie hebben als kraamverblijf kan worden gesteld dat met het verdwijnen van de zomer- en paarverblijfplaatsen slechts een deel van de lokale populatie negatieve effecten ondervindt. De woningen (Parallelweg 39 en 40) met de omliggende erfbeplanting blijven aanwezig, waardoor een deel van het foerageergebied ook aanwezig blijft.

Ten noorden van het projectgebied zijn inmiddels nieuwe schuren en een woning gebouwd (verplaatsing van het agrarische bedrijf). Op dit terrein is ook een half open schuur aanwezig, die de functie van schuur 1 (beschut foerageergebied) over kan nemen. De andere schuren zijn dusdanig gebouwd dat er geen directe open ventilatieroosters aanwezig zijn waar vleermuizen doorheen naar binnen kunnen vliegen om te foerageren. Tussen de verschillende schuren is wel open ruimte waar vleermuizen kunnen foerageren. De nieuwe schuren bieden op dit moment geen vaste rust- en verblijfplaatsen door het ontbreken van (geschikte) ruimtes achter het plaatmateriaal. Door het nemen van mitigerende maatregelen (zie hoofdstuk 6) kunnen nieuwe zomerverblijfplaatsen worden aangebracht aan de nieuwe schuren.

Rondom de nieuwe schuren is kunstverlichting aanwezig, die een groot deel van de avond en nacht brandt. 's Ochtends en 's avonds worden relatief veel werkzaamheden uitgevoerd. Voor de gewone dwergvleermuis hoeft dit echter niet perse een probleem te zijn, aangezien deze soort ook regelmatig rondom straatlantaarns foerageert.

De kans is groot dat het fietspad ('Schapendijkje') met de dubbele bomenrijen een vliegroute en foerageergebied is voor de gewone dwergvleermuis. De nieuwe schuren liggen vlakbij dit fietspad, waardoor vleermuizen vanuit de omgeving dit perceel goed kunnen bereiken om te foerageren.

In de directe omgeving zijn geen plannen om andere gebouwen te slopen. Ten zuiden van de spoorlijn wordt een nieuwbouwwijk (Broekgraaf) gerealiseerd. Hier kunnen nieuwe vaste rust- en verblijfplaatsen en/of foerageergebied ontstaan. Negatieve cumulatieve effecten worden daarom niet verwacht.

Gezien het bovenstaande verdwijnen enerzijds enkele zomer- en paarverblijfplaatsen en een deel van het foerageergebied van gewone dwergvleermuis. Doordat sprake is van een verplaatsing van het agrarische bedrijf gaat, is er anderzijds weer nieuw foerageergebied ontstaan. Met het nemen van mitigerende maatregelen kunnen nieuwe zomer- en paarverblijfplaatsen worden gerealiseerd. Dit zorgt er voor dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt. Het natuurlijke verspreidingsgebied neemt in oppervlakte niet af en er blijft voldoende oppervlakte aan geschikt habitat aanwezig.

De daadwerkelijke sloop van de schuren zal worden uitgevoerd in een periode waarin vleermuizen afwezig zijn en zij daardoor dus geen hinder ondervinden. De sloop wordt uitgevoerd met in achtname van voorzorgsmaatregelen, die in hoofdstuk 6 worden beschreven. Ten tijde van de sloop worden daarom geen negatieve effecten verwacht.

5.2. Laatvlieger

De sloop van de schuren heeft geen negatief effect op de lokale populatie van de laatvlieger. De laatvlieger foerageert slechts incidenteel in het projectgebied. Dit foerageren is ook rondom de nieuwe schuren ten noorden van het projectgebied mogelijk.

5.3. Gewone grootoorvleermuis

De sloop van de schuren heeft geen negatief effect op de lokale populatie van de gewone grootoorvleermuis. Deze soort foerageert slechts incidenteel in het projectgebied. Dit foerageren is ook rondom de nieuwe schuren ten noorden van het projectgebied mogelijk. Door de ligging van de nieuwe schuren nabij de dubbele bomenrijen langs het fietspad is de kans groter dat de gewone grootoorvleermuis vaker rondom de nieuwe schuren foerageert.

5.4. Overige soorten

Met de sloop van de schuren verdwijnt lokaal leefgebied van de rugstreeppad. Door de bouw van de nieuwe schuren is nieuw leefgebied gecreëerd. De rugstreeppad is als typische pionierssoort goed in staat om nieuw leefgebied te vinden en te bevolken. Negatieve effecten op de lange termijn worden daarom niet verwacht. Tijdens de daadwerkelijke sloop van de schuren en het opschonen van het omliggende terrein kunnen voorzorgsmaatregelen ten aanzien van de rugstreeppad worden genomen.

Met de sloop van de schuren verdwijnt lokaal foerageergebied van kerkuil en torenvalk. Door de bouw van de nieuwe schuren is nieuw foerageergebied gecreëerd. Rondom deze nieuwe schuren is de ransuil reeds waargenomen. Negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding worden op deze vogelsoorten door de sloop van de schuren niet verwacht.

6. MAATREGELEN

Negatieve effecten op beschermde planten en dieren dienen zo veel mogelijk te worden voorkomen. Daarom zijn in dit hoofdstuk allereerst algemene voorzorgsmaatregelen opgenomen ter voorkoming van verstoring of schade aan beschermde natuurwaarden. Als de voorzorgsmaatregelen niet afdoende zijn, kunnen mitigerende en/of compenserende maatregelen genomen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. De maatregelen dienen verder uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol, afgestemd op de daadwerkelijke, gedetailleerde planning en werkzaamheden.

6.1. Algemene voorzorgsmaatregelen

Zorgplicht

Voor alle soorten, ongeacht bescherming via natuurwetgeving of niet, geldt de zorgplicht waarbij eenieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

Gebruik kunstlicht

Om de aanwezige foeragerende en passerende vleermuizen niet te verstoren en indirect schade toe te brengen aan kraamkolonies, wordt in de periode april tot en met november geen gebruik gemaakt van breed uitstralend kunstlicht in de periode tussen zonsondergang en –opkomst. Voor de zon-op-zon-onder-tijden worden de volgende documenten geraadpleegd:

<http://www.knmi.nl/klimatologie/achtergrondinformatie/zonop2015.pdf>

6.2. Soortgerichte maatregelen gewone dwergvleermuis

De functies die het gebied voor de gewone dwergvleermuis vervult, moeten behouden blijven. Op geen enkel moment, ook niet tijdelijk, mag een achteruitgang van de functionaliteit van een voortplantingsplaats en/of van een vaste rust- en verblijfplaats optreden. Onderstaande maatregelen dienen (conform de *Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis*) uitgevoerd te worden om negatieve effecten te voorkomen of te beperken. Bij deze maatregelen wordt onderscheid gemaakt tussen tijdelijke en permanente verblijfplaatsen.

Omdat in het projectgebied sprake is van compensatie van zomerverblijfplaatsen en paarplaatsen zonder kraamfunctie, kunnen conform de Soortenstandaard de permanente verblijfplaatsen allen uitwendig aan gebouwen in de nabijheid worden bevestigd. Dat betekent dat direct kan worden overgegaan tot het plaatsen van permanente verblijfplaatsen indien hierover afspraken met de bewoners gemaakt kunnen worden.

Tijdelijke verblijfplaatsen

- Voor elke aan te tasten of te verwijderen verblijfplaats moeten vier nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen gecreëerd worden in de vorm van platte vleermuiskasten of plaatvormige voorzieningen. Dit betekent dat in totaal 12 kasten moeten worden aangebracht.
- Voor de tijdelijke vervanging van de zomerverblijfplaatsen (zonder kraamfunctie) met < 10 dieren kan een kleine vleermuiskast model A (70cm hoog, 50cm breed) worden gebruikt.
- In plaats van de kasten kan ook plaatmateriaal met dezelfde of grotere afmetingen worden gebruikt, met invliegopeningen van 1 cm. De ruimte dient dan te beschikken over ruw materiaal waaraan vleermuizen zich kunnen vastgrijpen. Ook dienen spleten of kieren aanwezig te zijn waarin de vleermuizen kunnen weggkruipen.
- De verblijfplaatsen dienen binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats te worden geplaatst. Ze moeten verschillende microklimaten aanbieden (clustering van kasten in verschillende richtingen).
- De verblijfplaatsen dienen geplaatst te worden op een locatie die gelijk aan of beter van kwaliteit is dan de oorspronkelijke situatie, voor wat betreft hoogte (bij voorkeur op minimaal 3 meter hoogte),

aanvliegroute en vrije vliegruimte. De locatie dient lichtvrij, vrij van obstakels en buiten bereik van predatoren te zijn.

- De verblijfplaatsen dienen bij voorkeur aan gebouwen geplaatst te worden, bij uitzondering aan bomen.

Deze verblijfplaatsen moeten tijdig voor de sloopwerkzaamheden aanwezig zijn om de dieren te laten wennen aan deze voorzieningen:

- voor tijdelijke vervanging van zomerverblijfplaatsen (< 10 dieren) geldt een gewenningsperiode van minimaal 3 maanden waarin vleermuizen actief zijn;
- voor tijdelijke vervanging van paarverblijfplaatsen geldt een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden voorafgaand aan het paarseizoen. Dit betekent dat de nieuwe verblijfplaatsen uiterlijk half februari geplaatst moeten worden.

Permanente verblijfplaatsen

Permanente verblijfplaatsen kunnen worden gecreëerd in de vorm van plaatvormige constructies bij de nieuwe schuren. Daarnaast zijn er mogelijkheden om bij de bouw van de woningen in de nieuwbouwwijk Broekgraaf rekening te houden met geschikte ruimten voor vleermuizen:

Verblijfplaatsen realiseren in spouwmuren

In nieuwbouw kunnen invliegopeningen worden gecreëerd door middel van stootvoegen van 1,5 tot 2 centimeter breed, bij voorkeur op minimaal 3 meter hoogte. Bij gebruik van isolatieplaten in de spouw is het relevant deze platen op te ruwen of stevig kunststof gaas met een maaswijdte van 3 tot 10 millimeter te bevestigen. Wanneer glaswol (en dergelijke) als isolatie wordt gebruikt, is het nodig dunne ruwe platen tegen het isolatiemateriaal aan te brengen, bijvoorbeeld houtwolcement. Bij voorkeur hebben deze verblijfplaatsen een grootte van minimaal 50 x 80 centimeter en worden ze op de hoek van het gebouw gepositioneerd, zodat de vleermuis zich binnendoor van de ene naar de andere kant kan verplaatsen afhankelijk van de klimaatomstandigheden.

Verblijfplaatsen realiseren achter gevelbetimmering

Verblijfplaatsen kunnen worden gerealiseerd door het aanbrengen van gevelbetimmering of een plaat tegen de gevel zodat een ruimte van enkele vierkante meters wordt gecreëerd. Zowel de buitenmuur als de binnenzijde van de plaat of planken moeten ruw zijn. Als het een gladde buitenmuur betreft moet eerst een ruwe achterwand bevestigd worden. Met latjes kan/kunnen plaat/planken zodanig worden bevestigd, dat aan de onderzijde een ruimte ontstaat van ongeveer 3 centimeter en aan de bovenzijde 1,5 centimeter. Het materiaal moet eveneens op voldoende hoogte (minimaal 3 meter) worden aangebracht.

Verblijfplaatsen realiseren achter boeiboorden of sierlijsten

Ook achter boeiboorden of sierlijsten kunnen gewone dwergvleermuizen verblijfplaatsen hebben. De hierboven omschreven criteria zijn hiervoor eveneens van belang.

Nieuw en behoud van bestaand foerageergebied

Ten behoeve van het verloren gaan van foerageergebied dienen de volgende maatregelen te worden genomen:

- Beplanting rondom de nieuw aangelegde schuren en ter afscherming van kunstlicht bij de aangebrachte tijdelijke en permanente vleermuiskasten of –platen. In het raadsbesluit is een dergelijke landschappelijke inpassing ook opgenomen (zie bijlage 5).
- Reeds aanwezige beplanting nabij woning nr. 39 en 40 dient veilig te worden gesteld. Wanneer de nieuwe eigenaren andere beplanting willen, dan dient een overeenkomstige oppervlakte aan hoog opgaande beplanting terug geplaatst te worden. Dit is ook mogelijk door langs een nabijgelegen perceelsloot beplanting (bijvoorbeeld els of es) aan te brengen. Met deze maatregel wordt behoud van foerageergebied en de daarbij benodigde beschutting tegen wind veilig gesteld.

Werkwijze voorafgaand aan en tijdens de sloopwerkzaamheden

Tijdens de sloopwerkzaamheden moeten onderstaande maatregelen worden genomen:

- Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de periode dat het verblijf wordt gebruikt als paarverblijf.
- Voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden moeten de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt worden. Minimaal 3 dagen voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden van het gebouw (bij avondtemperaturen van meer dan 10 graden Celsius), worden de oorspronkelijke verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt.
- De basis van het ongeschikt maken is het verstoren van het microklimaat door het creëren van tocht. Delen (hoeken) van de aluminium/houten betimmering worden eerst voorzichtig verwijderd.
- Een vleermuisdeskundige moet worden ingeschakeld om de best passende methode te bepalen, uit te voeren en te controleren.
- Wanneer tijdens de werkzaamheden toch gewone dwergvleermuizen worden aangetroffen, moeten de werkzaamheden direct stilgelegd worden en moet een deskundige op het gebied van gewone dwergvleermuizen worden ingeschakeld.
- Maatregelen moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis.

6.3. Voorzorgsmaatregelen rugstreeppad

Bij de sloop van de schuren en het opschonen van het terrein dient rekening te worden gehouden met de aanwezige rugstreeppadden.

- Voorafgaand aan deze werkzaamheden voert een ecooloog een controle uit op rugstreeppadden door te zoeken onder planken, stenen en ander puin waar deze rugstreeppadden onder weggekropen zitten.
- Aanwezige rugstreeppadden worden direct overgezet naar geschikt biotoop in de directe omgeving.

Door volgens bovenstaande punten te werken, worden voorzorgsmaatregelen getroffen waardoor een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet aan de orde is (herleid uit paragraaf 4.3.2 van de Soortenstandaard Rugstreeppad).

6.4. Opstellen ecologisch werkprotocol

Bovenstaande maatregelen dienen verder uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol is gericht op de daadwerkelijke uitvoering. In het protocol wordt de werkzaamheden, gedetailleerde planning en bijbehorende voorzorgs- of mitigerende maatregelen beschreven. Eventuele aanvullende voorwaarden, voortkomend uit een verleende ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet worden ook opgenomen in het protocol. Zowel de initiatiefnemer als de aannemer en alle andere betrokken partijen (bijv. onderaannemers) dienen op de hoogte te zijn van de inhoud van het ecologisch werkprotocol en de maatregelen op te volgen.

7. TOETSING AAN FLORA- EN FAUNAWET

7.1. Wettelijk belang project

In verband met de geurcontour van het agrarische bedrijf en de aanleg van de nieuwbouwwijk Broekgraaf ten zuiden van de spoorlijn worden de 5 schuren gesloopt en het bedrijf verplaatst.

De sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd ten aanzien van onderstaande wettelijke belangen:

- Volksgezondheid (belang d)
- Dwingende redenen van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (belang e)

In bijlage 5 is het raadsbesluit toegevoegd, waarin op bladzijde 3 en 4 wordt toegelicht waarom het agrarische bedrijf moet worden verplaatst¹ en welke gunstige effecten dit met zich meebrengt op het gebied van milieuwinst, afname ammoniakemissie, omvang van een toekomstig uitbreidingsgebied en afname geurcontour.

7.2. Alternatievenafweging

De alternatievenafweging dient te worden gemaakt wanneer tabel-3 soorten en/of broedvogels met vaste nest- of verblijfplaats in het projectgebied aanwezig zijn en hinder ondervinden van de voorgenomen werkzaamheden. Voor dit project is dit aan de orde voor de gewone dwergvleermuis.

Alternatieve locatie

De sloop van de gebouwen is gebonden aan de onderhevige locatie. Een alternatief is dan ook niet aan de orde.

Alternatieve uitvoeringsperiode

Voor de daadwerkelijke sloopwerkzaamheden wordt de afstemming gemaakt voor de meest gunstige periode ten aanzien van vleermuizen. Een alternatieve uitvoeringsperiode is daarom niet aan de orde.

Alternatieve werkwijze

Door het opvolgen van de beschreven maatregelen uit hoofdstuk 6 wordt zorgvuldig gewerkt, waardoor negatieve effecten voorkomen of gemitigeerd worden. Een alternatieve werkwijze is daarom niet aan de orde.

7.3. Noodzaak aanvragen ontheffing Flora- en faunawet

Naar aanleiding van de aangetroffen en te verwachten beschermde soorten, de negatieve effecten op deze soorten en de daaraan gekoppelde voorzorgs- en mitigerende maatregelen kan de volgende conclusie getrokken worden ten aanzien van de noodzaak voor een ontheffing:

- Voor gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig, in verband met het vernietigen van drie zomerverblijfplaatsen waarbij twee verblijfplaatsen ook als paarverblijfplaats worden gebruikt.
- De ontheffing dient aangevraagd te worden ten aanzien van
 - Artikel 9 het doden/verwonden van dieren
 - Artikel 11 het vernielen/wegnemen van vaste rust- en verblijfplaatsen van dieren

¹ In het raadsbesluit wordt gesproken van de Bruinxdeelsekade, in onderhevige rapportage wordt gerefereerd aan het fietspad Schapendijkje.

7.3.1. Procedure en tijdpad ontheffingsaanvraag

De ontheffing wordt ingediend via E-Herkenning op internet <http://www.rvo.nl/digitaal-indienen/eloket>.

De behandeling van een ontheffingsaanvraag verloopt volgens de procedure van de Algemene wet bestuursrecht. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), het bevoegd gezag die de aanvraag beoordeelt, hanteert een wettelijke termijn van zestien weken om tot een besluit te komen.

Indien RVO geen bezwaren heeft tegen de voorgenomen ingreep, krijgt de aanvrager in eerste instantie een voorlopige ontheffing. Na afgifte hiervan hebben derden nog zes weken de tijd om bezwaar aan te tekenen. Tijdens de bezwarentermijn mag op eigen risico wel begonnen worden met de werkzaamheden. Mocht bezwaar worden aangetekend, dan zal de minister beslissen of wel of geen definitieve ontheffing wordt verleend. Als de minister besluit niet mee te gaan in de bezwaren, kan in beroep worden gegaan bij de bestuursrechter. Dit beroep kan meer dan een jaar in beslag nemen.

Indien RVO beoordeelt dat een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet nodig is wordt een positieve afwijzing afgegeven. Met de inachtneming van de zorgplicht en de voorgeschreven mitigerende maatregelen kan het werk dan zonder ontheffing worden uitgevoerd.

8. SAMENVATTING EN CONCLUSIE

8.1. Samenvatting

Het agrarische bedrijf aan de Parallelweg 39 te Leerdam dient verplaatst te worden in verband met de realisatie van de nieuwbouwwijk Broekgraaf. De aanwezige schuren dienen daartoe gesloopt te worden. Ten behoeve van deze sloopwerkzaamheden is een vleermuisonderzoek aan de hand van het Vleermuisprotocol uitgevoerd.

Uit het uitgevoerde veldonderzoek, bureaustudie en de kennis van aanwezige soorten in de directe omgeving is een compleet beeld verkregen van de aanwezige en te verwachten beschermde soorten. Hieronder wordt een samenvatting gegeven van de beschermde soorten en de effecten van de ingreep op deze soorten:

- *Gewone dwergvleermuis*. Drie zomerverblijfplaatsen, waarvan twee ook gebruikt worden als paarverblijfplaats, zijn geconstateerd op de kopse kanten van schuur 3, 4 en 5 (aan de buitenzijde tussen aftimmering en schuur). De schuren en de open ruimte tussen de schuren functioneren als essentieel foerageergebied. Voorzorgs- en mitigerende maatregelen dienen genomen te worden om negatieve effecten te voorkomen en te verzachten. De gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie komt niet in het geding.
- *Laatvlieger*. Het projectgebied functioneert incidenteel als foerageergebied voor de laatvlieger. Negatieve effecten worden niet verwacht. Het verplaatste bedrijf biedt nieuw foerageergebied.
- *Gewone grootoorvleermuis*. Het projectgebied functioneert incidenteel als foerageergebied voor deze soort. Het verplaatste bedrijf (nieuwe schuren) biedt nieuw foerageergebied.
- *Overige soorten: rugstreeppad*. In en rondom de schuren zijn enkele rugstreeppadden waargenomen. Met de sloop van de schuren en het opschonen van het terrein verdwijnt een deel van het leefgebied van de rugstreeppad. Rondom het verplaatste bedrijf (nieuwe schuren) is nieuw leefgebied beschikbaar. De rugstreeppad is (met het nemen van voorzorgsmaatregelen) goed in staat nieuw leefgebied te vinden.
- *Overige soorten: kerkuil, ransuil en torenvalk*. Deze vogelsoorten foerageren in en rondom het projectgebied. Door de bouw van de nieuwe schuren is nieuw foerageergebied gecreëerd. Rondom deze nieuwe schuren is reeds de ransuil waargenomen. Negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding worden op deze vogelsoorten door de sloop van de schuren niet verwacht.
- Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet ten aanzien van artikel 9 en 11 dient aangevraagd te worden voor de gewone dwergvleermuis.
- Het projectgebied ligt niet in een Natura 2000-gebied of binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Een toetsing aan de Natuurbeschermingswet of het beoordelen van effecten op de EHS is daarom niet aan de orde.

8.2. Conclusie

Naar aanleiding van het uitgevoerde vleermuisonderzoek ten behoeve van de sloop van 5 schuren dient een ontheffing aangevraagd te worden voor de gewone dwergvleermuis. De ontheffing wordt aangevraagd voor artikel 9 (doden/verwonden van dieren) en artikel 11 (vernielen/wegnemen van vaste rust- en verblijfplaatsen van dieren) van de Flora- en faunawet. Daarnaast dienen voorzorgs- en mitigerende maatregelen genomen te worden. Ten behoeve van de rugstreeppad dienen voorzorgsmaatregelen te worden genomen.

8.3. Advies

Naast bovenstaande conclusie gelden nog de volgende twee aanbevelingen voor de uitvoering van de werkzaamheden:

- Opstellen van een werkprotocol om het zorgvuldig handelen controleerbaar te maken.
- Betrekken van een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen en amfibieën tijdens de uitvoering.

9. BRONNEN

Geraadpleegde literatuur:

- Dietz, C., Helversen von, O., Nill, D., *Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*, Utrecht 2011

Geraadpleegde internetpagina's:

- mijn.rvo.nl
- www.waarneming.nl
- www.vleermuis.net
- www.verspreidingsatlas.nl

BIJLAGE

1. Natuurwetgeving

In Nederland zijn ten aanzien van natuurwetgeving twee richtlijnen en twee wetten van toepassing:
Natuurbeschermingswet

- Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn
- Natuurbeschermingswet
- Flora- en faunawet

De Natuurbeschermingswet en de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn beschermen gebieden die in het kader hiervan zijn aangewezen. De Flora- en faunawet is meer soortgericht en geldt daar waar beschermde soorten voorkomen.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die in 1979 is vastgesteld en is gericht op de bescherming van vogelsoorten binnen de Europese Unie (EU). De richtlijn verplicht de lidstaten tot de instandhouding van de in het wild levende vogelsoorten op hun grondgebied en heeft betrekking op de bescherming van vogels, hun eieren, nesten en leefgebieden.

De richtlijn draagt tevens zorg voor de extra bescherming van broed- en trekvogels die:

- met uitsterven worden bedreigd;
- gevoelig zijn voor veranderingen in de leefomgeving;
- als bijzonder zeldzaam beschouwd worden;
- bescherming nodig hebben vanwege de eisen die ze aan hun habitat stellen.

Voor de vogels die genoemd zijn op de lijst van kwalificerende soorten heeft de minister Speciale Beschermingszones (SBZ's) aangemeld en deze zijn als zodanig aangewezen door de EU. In deze gebieden en daar buiten mogen geen handelingen worden verricht die een negatief effect hebben op de voorkomende beschermde vogels (o.a. omtrent het doden, vangen of verstoren). Voor de aangewezen Vogelrichtlijngebieden geldt ook het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en het daarmee samenhangende toetsings- en afwegingskader, zoals in artikel 6 van de Habitatrichtlijn is opgenomen.

Habitatrichtlijn

De Europese Habitatrichtlijn is complementair aan de Vogelrichtlijn en richt zich op de bescherming van bijzondere planten- en diersoorten (uitgezonderd vogels) en hun leefgebieden.

De in de Habitatrichtlijn genoemde maatregelen zijn gericht op:

- het behoud van natuurlijke habitat en ecosystemen;
- de bescherming van leefgebieden van bepaalde dieren en planten.

Met de richtlijn wordt getracht een Europees ecologisch netwerk tot stand te brengen (Natura 2000), zodat migratie van planten- en diersoorten binnen de EU mogelijk wordt gemaakt.

Zowel voor soorten als natuurlijke habitat kunnen door de lidstaten SBZ's aangemeld worden (gebieden van communautair belang). Deze moeten door de Europese Commissie worden goedgekeurd. Activiteiten die de soorten en habitat binnen een SBZ aantasten zijn verboden. Tevens moeten de milieueffecten van deze activiteiten worden beoordeeld. Wanneer een activiteit van groot openbaar belang (activiteit i.v.m. menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of verbetering van het milieu) is, kan in sommige gevallen ontheffing worden verleend. Wel moeten dan respectievelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen.

In bijlage I van de Habitatrichtlijn wordt de beschermde habitat genoemd. In bijlage II zijn de planten- en diersoorten genoemd, waarvan de habitat beschermd moet worden om deze soorten in stand te houden. Een aantal van deze soorten heeft een prioritaire status, wat inhoudt dat niet alleen de soort, maar ook de leefomgeving hiervan als beschermd beschouwd moet worden.

In bijlage IV worden de soorten genoemd die strikte bescherming genieten. Het is verboden deze soorten te doden, te vangen, te verontrusten of hun habitat aan te tasten. Dit geldt niet alleen binnen de SBZ's, maar ook daar buiten. Veel soorten uit bijlage IV zijn ook genoemd in bijlage II.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet is een gebiedsbeschermingswet, waarin de aanwijzing van gebieden als 'Beschermd natuurmonument' is geregeld. In de beschermde gebieden zijn handelingen die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of planten en dieren verboden zonder vergunning.

In 1998 is de Natuurbeschermingswet herzien. Sindsdien is het voor de minister van Economische Zaken (EZ) mogelijk beschermde landschapsgezichten aan te wijzen, alsmede gebieden die wegens internationale verplichtingen beschermd moeten worden (SBZ's). Daarnaast heeft het Rijk een aantal beschermingstaken gedelegeerd aan de provincies (o.a. verlenen van vergunningen).

In 2005 is de Natuurbeschermingswet gewijzigd. Het doel van deze wijziging is de gebiedsbeschermingscomponent van de Vogel- en Habitatrichtlijn beter te verankeren in de Nederlandse natuurwetgeving.

De nieuwe Natuurbeschermingswet bestaat uit drie onderdelen: aanwijzing van vogel- en habitatrichtlijngebieden (artikel 10a);

- beheer van deze gebieden (artikel 19a, 19b en 19c);
- toetsen van plannen, projecten en andere handelingen in of nabij deze gebieden (artikel 19d, 19e, 19f, 19g en 19h).

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is gericht op de bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. Sinds augustus 2009 is een aangepaste beoordeling van toepassing en sinds juli 2012 is een aanscherping van de aangepaste beoordeling van toepassing. De Flora- en faunawet is een raamwet, hetgeen inhoudt dat alleen de hoofdlijnen zijn opgenomen. De uitwerking van deze hoofdlijnen is geregeld in aparte besluiten en regelingen.

De Flora- en faunawet is ontstaan uit een aantal Nederlandse soortbeschermingswetten (Vogelwet 1936, Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten, Jachtwet, Nuttige dierenwet 1914 en hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet) en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. Deze Europese soortbescherming heeft met de Flora- en faunawet een Nederlandse vertaling gekregen en vervangt deze. Ook de Nederlandse soortbeschermingswetten zijn vanaf de inwerkingtreding vervangen door de Flora- en faunawet.

Hoofdstuk II (artikel 3, eerste en tweede lid, en artikel 4, eerste, tweede en derde lid) van deze wet bevat bepalingen aangaande de aanwijzing van beschermde planten- en diersoorten. De aanwijzing

op nationale gronden heeft plaatsgevonden bij Algemene Maatregel van Bestuur (Staatsblad 523 28 november 2000, Staatscourant 13 maart 2002). Internationaal gezien zijn bij ministeriële regeling de soorten overgenomen uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van de Vogelrichtlijn.

Uitgangspunt in de Flora- en faunawet is het “nee-tenzij”-beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is bij uitzondering mogelijk. Het beschermen van soorten wordt door de wet op twee manieren mogelijk gemaakt:

1) Het verbieden van een aantal handelingen die schadelijk zijn voor beschermde planten of dieren.

Op basis van artikel 8 is het verboden om beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen. De artikelen 9 tot en met 12 zijn gericht op het beschermen van diersoorten. Hierin staat beschreven dat het verboden is beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (art. 9), opzettelijk te verontrusten (art. 10), nesten, holen, andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (art. 11) en eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (art 12).

2) Het aanwijzen van kleine terreinen of objecten als beschermde leefomgeving.

Hoofdstuk IV bepaalt dat Gedeputeerde Staten de mogelijkheid hebben om plaatsen die van grote betekenis zijn voor een beschermde planten- of diersoort aan te wijzen als beschermde leefomgeving.

Op basis van artikel 75 van de Flora- en faunawet kan ontheffing worden verleend voor handelingen die in strijd zijn met de verboden uit de wet. Per 23 februari 2005 is het een en ander veranderd ten aanzien van de ontheffingen voor de Flora- en faunawet. Aanleiding hiervoor is het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met de wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere aanwijzingen (AMvB artikel 75).

Met de komst van AMvB artikel 75 is niet meer altijd een ontheffing nodig voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Dat scheelt het doorlopen van de tijdrovende ontheffingsprocedure. Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen geldt nu een vrijstellingsregeling. Kort gezegd komt de regeling hierop neer:

Als uw werkzaamheden vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling, geldt in veel gevallen een vrijstelling. Er zijn twee soorten vrijstellingen:

- 1) een algemene vrijstelling (voor algemene soorten, deze zijn opgenomen in tabel 1);
- 2) een vrijstelling op voorwaarde dat u handelt conform een goedgekeurde gedragscode (voor zeldzamer soorten, opgenomen in tabel 2).

Bij de vrijstellingsregeling zijn twee criteria belangrijk: de zeldzaamheid van de aangetroffen soort en de ingrijpendheid van de werkzaamheden. Hoe zeldzamer de soort en hoe ingrijpender de activiteit, hoe strikter de regeling. Als uw werkzaamheden niet vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling en er is een reële kans van schade aan beschermde dieren of planten, dan moet vooraf een ontheffing worden aangevraagd.

Voor zeldzame soorten (deze zijn opgenomen in tabel 3) is ten aanzien van de genoemde werkzaamheden geen vrijstelling van toepassing en moet ook ontheffing worden aangevraagd. Wanneer een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet wordt aangevraagd dient voor tabel 3-soorten ook het wettelijk belang van de ingreep aangegeven te worden. Bij een ruimtelijke ingreep gaat het doorgaans om de volgende belangen:

- Bescherming van flora en fauna (belang b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (belang d)

- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (belang e)
 - Uitvoeren van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (belang j).
- Voor tabel 3-soorten die ook in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen (waaronder alle vleermuizen) kan alleen een ontheffing worden afgegeven voor belang b, d en e. Indien het hier alleen om een verstoring van vaste rust- en verblijfplaats gaat is het in bepaalde gevallen mogelijk een ontheffing te krijgen op basis van belang j.

Rode lijsten

Op Rode lijsten staan soorten die worden bedreigd in hun voortbestaan. In Nederland is inmiddels voor negen soortgroepen een Rode lijst gepubliceerd in de Staatscourant:

- vogels
- dagvlinders
- zoogdieren
- reptielen en amfibieën
- paddenstoelen
- libellen
- krekels en sprinkhanen
- korstmossen
- zoetwatervissen.

De Rode lijsten komen voort uit het Verdrag van Bern. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en kwetsbaar zijn. Rodelijstsoorten genieten geen wettelijke bescherming. Wel is in de Flora- en faunawet (artikel 7) wettelijk vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en onderzoek naar deze soorten bevordert. Provinciale en gemeentelijke overheden en terreinbeherende instanties worden geacht om rekening te houden met de Rode lijsten bij het uitvoeren van beheer en het formuleren van beleid.

BIJLAGE

2. Beschrijving te slopen gebouwen

Schuur 1 (open machineschuur) Betreft een open machineschuur. Alleen in spleten in constructie is incidenteel verblijf van vleermuizen mogelijk.

Schuur 2 (voormalige kippenschuur) Betreft een open voormalige kippenschuur. Invliegmogelijkheden voor vleermuizen zijn aangetroffen bij schuurdeuren, openstaande ventilatieroosters, gebroken ramen, tussen dakbedekking (golfplaten) en muur, door schoorsteen / ventilatiekanaal. Op de betonvloer van de schuur zijn (oude) vleermuiskeutels aangetroffen.

Schuur 3 (voormalige kippenschuur) Schuur 3 is een grote voormalige kippenschuur. In de voorruimte en schuur zijn aan de binnenkant muren en dak volledig dichtgespoten met pur-schuim. Aan de ZO-zijde is de buitenzijde aan kopse kant betimmerd met houten planken. Hier bevinden zich openingen met invliegmogelijkheid voor vleermuizen. Langs de zijden van de kippenschuur zijn openstaande ventilatieroosters. Via deze ventilatieroosters is vrije invlieg-mogelijkheid tot de kippenschuur. De luiken van de ventilatieroosters zijn open. Achter deze luiken is verblijfplaats

voor vleermuizen mogelijk. Invliegmogelijkheid is ook aangetroffen tussen dakbedekking en muren. Tussen dakbedekking en dakisolatie bevindt zich een tussenruimte met mogelijkheden voor verblijf. In

de schuur is op enkele plaatsen pur-schuim van dak naar beneden gevallen. De ontstane opening biedt extra invliegmogelijkheid naar verblijfplaats. Vanaf de kopse kant aan NW-zijde is de schuur voor vleermuizen toegankelijk via openstaande ventilatiegaten. Hierdoor is de grote ruimte van de schuur geschikt voor foerageermogelijkheid. Tevens is de schuur toegankelijk via schoorstenen/ventilatiekanalen.

Invliegopening in schuur 3

Schuur 4 (voormalige kippenschuur)

Schuur 4 is eveneens een grote voormalige kippenschuur. Ook in deze schuur is de voorruimte en schuur aan de binnenkant muren en dak dichtgespoten met pur-schuim. Aan de ZO-zijde is de buitenzijde aan kopse kant betimmerd met aluminium-profielen. Hier bevinden zich geen openingen met invliegmogelijkheid voor vleermuizen. Langs de zijden van de kippenschuur zijn openstaande ventilatieroosters. Via deze ventilatieroosters is vrije invliegmogelijkheid tot de kippenschuur. De luiken van de ventilatieroosters zijn open. Achter deze luiken is verblijfplaats voor vleermuizen mogelijk. Invlieg-mogelijkheid is ook aangetroffen tussen dakbedekking en muren. Tussen dakbedekking en dakisolatie bevindt zich een tussenruimte met mogelijkheden voor verblijf. In de schuur zijn op enkele plaatsen isolatieplaten van dak naar beneden gevallen. De ontstane opening biedt extra invliegmogelijkheid naar verblijfplaats. Vanaf de kopse kant aan NW-zijde is de schuur voor vleermuizen toegankelijk via openstaande ventilatiegaten. Hierdoor is de grote ruimte van de schuur geschikt voor foerageermogelijkheid. Tevens is de schuur toegankelijk via schoorstenen/ ventilatiekanalen.

Schuur 5 (voormalige kippenschuur)

Schuur 5 is eveneens een grote voormalige kippenschuur. In de voorruimte en schuur zijn ook aan de binnenkant muren en dak dichtgespoten met pur-schuim. Aan de ZO-zijde is de buitenzijde aan kopse kant betimmerd met aluminiumprofielen. Hier bevinden zich geen openingen met invlieg-mogelijkheid voor vleermuizen. Langs de zijden van de kippenschuur zijn openstaande ventilatieroosters. Via deze ventilatieroosters is vrije invlieg-mogelijkheid tot de kippenschuur. De luiken van de ventilatieroosters zijn open. Achter deze luiken is verblijfplaats

voor vleermuizen mogelijk. Invliegmogelijkheid is niet aangetroffen tussen dakbedekking en muren. Tussen dakbedekking en dakisolatie bevindt zich wel een tussenruimte met mogelijkheden voor verblijf. In de schuur zijn op enkele plaatsen isolatieplaten naar beneden gevallen. De ontstane opening biedt extra invliegmogelijkheid naar verblijfplaats. Vanaf de kopse kant aan NW-zijde is de schuur voor vleermuizen toegankelijk via openstaande ventilatiegaten. Hierdoor is de grote ruimte van de schuur geschikt voor foerageermogelijkheid. Tevens is de schuur toegankelijk via schoorstenen/ventilatiekanalen.

BIJLAGE

3. Overige foto's projectgebied

Tussenruimte tussen schuur 3 en 4. Deze tussenruimte is ook aanwezig tussen schuur 4 en 5.

Nieuw gebouwde schuren ten noorden van projectgebied

Fietspad (Schapendijkje) met dubbele bomenrijen ten noorden van projectgebied en de nieuw gebouwde schuren

BIJLAGE

4. Verspreidingskaart

BIJLAGE

5. Raadsbesluit verplaatsing bedrijf